

Huru och på hwad sätt en skomakare kan blifwa olycklig, om han köper någon ...

1700-1829 27 Bff Br. 1773

National Library
of Sweden

1773

[TIMAN, G. SANDER, F.]

Rättshandling
1700-1829

Huru och på hwad sätt en Skomakare
kan blifwa olycklig, om han köper någon
rå Hud eller rådt Skinn, och låter göra
sig Läder därutaf:

Eller:

ACTA, til uplysning, angående huru Rådsmannen
och Fiscalen Pehr Quiding, samt Äldermannen för Garfware-
Embetet, Mäster Johan Westin procederat emot Skomakaren Mäster
Gabriel Timan under det han varit syflosatt at försärdiga ätsfillige sig
åtagne ansentliga Krono-leswerauser af Skor och Stöfkor, hwarwid han up-
köpt et partie rå Hudar och Skinn, dem han låtit barcka och bereda hos
Garfware och Carduansmakare, i affeende at därmedelst kunna årnå något
bättre pris på Lådret, och sådant, som skulle kunna swara emot de lindriga
och för Kongl. Majjt och Kronan drageliga wilstor, han framför någon annan
lämnat uppå leswerauserne. Usfen som huru sedermera denna Stadsens Em-
bets- och Byggnings-Collegium med honom Timan, och den med honom
uti samma leswerauser interesserade Skomakaren Sander försarit, samt med
hwad fog och Stål de samme därstädes, efter gjordt påstående af westin,
hwaruti ej mindre Fiscalen, än Wisittarne i Garfware- och Carduansmakare-
Embeterne instämt, blifwit ansedde såsom Förbudsbrytare, och sålde til 10000
Daler Kopparmynts Böter, samt at mista Hudarne och Skinnen, som
blifwit upköpte med de Medel, som Timan uppå leswerauserne
sätt lysta, och i wärde bestiga til circa 9000 Daler
samma mynt.

Stockholm,

Tryckt hos Johan Georg Lange, 1773.

Uti det, af Rådsmannen och Stads-Fiscalen Adel och Högaktad Herr Pehr Quiding, tillika med Äldermannen och Visittarne uti Garfware- och Carduansmakare-Embeterne här i Staden, emot Skomakaren Mäster Gabriel Timan, til Collegium instämde mål, angående ansvar, för det han Timan, emot lag och Författningar, skal inlåtit sig uti förenämnde Embets Näringsfång och Handtering, i det han, uti Slagtare-Husen härstädes, skal hafwa uphandlat ansenliga Partier rå Hudar och Skinn, at låta barcka och bereda; Hvaröfwer Timan, jämte Skomakaren Mäster Fredrich Sander, såsom Bolagsman med Timan uti denne Handel, sig förklarar, och Garfwaren Lars Dahlgren, och Carduansmakaren Johan Sandberg, hörde blifwit, samt Äldermannen wid Slagtare-Embetet Wilhelm Djurberg och Visittarne wid samma Embete, Lars Kinmarck, Olof Björcklund, G. Nordström, och Olof Hedendahl, anhållit, at för anförde skal warda hörde, och at få del, af imellan Herr Rådsmannen och Stads-Fiscalen, tillika med förstnämde Embeten, å den ena, och Skomakaren Timan och Sander, å den andra sidan, förelupit; är detta Stockholms Stads Byggnings- och Embets-Collegii Utslag, gifwit den 21 Maji år 1773.

Collegium har om detta måls beskaffenhet sig underrättad gjordt, och funnit, at sedan Garfware-Embetet, kommit uti erfarenhet, at Skomakaren Timan skal hafwa uphandlat ansenlige partier rå Hudar och Skinn, til detta och Carduansmakare-Embets försång uti deras rörelse och näring, och genom Äldersman Johan Westin hos Herr Rådman och Stads-Fiscalen begårt handelsräkning, at få de olagligen uphandlade rå Hudar och Skinnen anhållne och med qwarstad belagde; samt Herr Rådsmannen och Stads-Fiscalen, i följe häraf, d. 3 sistl. April låtit anhålla tvåanne kärslas med rå Hudar och Skinn, bestigande sig til 37 Dre, och 22 Ro-hudar, 10 st. Kalf- och tvåanne Lamm-skinn, hwilka Skomakarne Timan och Sander uti Slagtarehusen härstädes uphandlat och varit i begrep, at låta afföra til Garfwaren Dahlgren och Carduansmakaren Sandberg, af hwilka den förra efter inkommen berättelse af Mäster Timan til beredning skal hafwa emottagit

Ethundrade Fyratio åtta rå Dye- och Ko-Hudar, utom de nykomrörde an- hållne Hudarne och Skinnen, och den senare, som skal förbundet sig, at för Timan ensam och ingen annan emot betingad wis arbetslön, bareka och bereda, den 23 Januarii innerwarande år, en post af Fyratio stycken Eurlands Dyhudar, den 18 därpåföljande Februarii, Trettio stycken Ewenska Dyhudar, samt uti sifstledne Martii månad, flere poster efter hwarannan; Så hafwa Herr Rådsmannen och Stads-Fiscalen, tillika med Aldermännen och Bisittarne uti ofstånämde Embeten, til detta Collegium låtit instämma Måster Timan, för des olagliga Uphandling af rå Hudar och Skinn, nyfnämnde Embeten til förfång uti des näring och rörelse.

Hwaröfwer Måster Timan och hans Compagnon, Skomakaren Sander sig förklarar, och widgått, icke allenast, at de uphandlat de Femtionio stycken rå Hudarne, och tolf stycken Kalf- och Lammskinnen, som Herr Rådsmannen och Stads-Fiscalen låtit anhålla; utan ock Ethundrade Fyratio fem stycken Dye- och Kohudar, som Garfwaren Dahlgren, och Ethundrade fyra stycken di:o, tillika med Trettio sex st. Kalfskinn, Carduansmakaren Sandberg til beredning emottagit; hwilket ock Dahlgren och Sandberg häröfwer hörde, årkåndt; hwarjämte Timan och Sander enständigt påstått, ej något hinder wara, för dem, mera ån andre Medborgare, at handla en Wara, som är sal, och loflig at förytiras, utan trodt sig åga rättighet til en sådan handel, in til des Kåranderne med någon Författning bewisa, at sådant wore Timan och Sander betagit.

Utom de förut omrörde rå Hudar och Skinn, är under Rättegången angifwit, at Bisittaren uti Carduansmakare-Embetet Carl Schiultz åstwenledes hade Trettio tre stycken Hudar af Måster Timan til beredning; hwarjämte Timan sjelf gifwit wid handen, det han af uphandlade rå Hudar uti Slagtare-Husen, den 5 sifstledne April månad, hade Tjuguatta hemma hos sig, på des Wind, samt at han igenom Groffhandlaren D'Aillij skal förskrifwit ungefär Fyratio stycken, dem D'Aillij sjelf upgifwit til Mittio stycken, salta och rå tillsammans, utländska Hudar, som ock skola wara ankomne.

Hwarefter Collegium uppå Kårandernes påstående den 6 och den 22 uti sifstledne månad, igenom särskildte munteligen affagde Utslag funnit skaligt, at i anseende til anförde skal och omständigheter belägga de af Timan och Sander uphandlade rå Hudar och Skinn, som funnos hos Dahlgren, Schiultz och Sandberg, så wål, som de 28 stycken Timan hade hemma hos sig,

sig, med gvarstad, och förbudit Dahlgren, Schiultz och Sandberg, at wid ansvar af wårdets årsfattande, utlämna de samma, och Timan wid lika ansvar, at förskingra de Tjuguwätta Hudar han hade hemma hos sig, til des Collegium sig däröfwer utlätit; äfwen som Skomakaren Timan och Sander blifwit förbudne, at imedlertid; och intil des slut i denna twist kunde blifwa, inlåta sig med Slagtare-Embeteret uti någon handel om rå Hudar och Skinn, wid Ethundrade Daler Silfvermynts wite.

I anledning af sistnämnde Förbud, hafwa ock Aldermannen wid Slagtare-Embeteret, Djurberg, med Bisittarne Kinmarck, Björklund, Nohrström och Hedendahl, uti ingifwen Skrift andragit, det Slagtare-Embeteret nyligen erhållit, den obehageliga underrättelsen, at Collegium uti en imellan Herr Rådmanen och Stads-Fiscalen Quiding, å Embetes wåg-nar, tillika med Aldermannen och Bisittarne uti Garfware- och Carduans-makare-Embeterne, å ena, och Skomakarne Måster Timan och Sander, å den andra sidan, upkommen twist, om rättigheten, at hos Slagtare-Embeteret upköpa Hudar och Skinn, genom Utslag, af d. 6 sistl. April, skal hafwa förbudit Timan och Sander, at wid Ethundrade Daler Silfvermynts wite, inlåta sig med Slagtare-Embeteret uti någon handel om rå Hudar och Skinn, in til des slut uti denna twist kunde blifwa; och som icke allenast hufwudfrågan hwarom twist, förenämde Parter imellan upkommit, på det aldrånärmaste skal röra Slagtare-Embeterets lagliga rättighet i des näring och handtering, utan skola äfwen de Contracter, som åtfylliga af Slagtare-Embeterets Ledamöter, med Skomakarne Timan och Sander uprättat, om Hudar och Skinn, til deras förbindande werkan, igenom förberörde Collegii Utslag synas blifwa hafne; alltså skal Slagtare-Embeteret vara föranlåtit begära, at i denna twist blifwa hördt, och at få del, af hwad däruti kan vara förelupit, på det Embeteret måtte få tillfälle, at wisa, at det icke kan betagas at sälja rå Hudar och Skinn, til en hwar, som åstundar, och med Embeteret därom kan komma öfwerens, äfwen som, på samma grund, icke skäligen skal kunna förmenas någon, at med Embeteret sluta handel därom, men efter erhållen del, af Garfware- och Carduansmakare-Embeterens däröfwer afgifne Förklaring; har Slagtare Embeteret den samma återställt, utan annat swar, än at ther til alla delar gjorde et med Skomakaren Timan och Sander, uti denna Rättegång.

Swilket, med alt hwad Herr Rådmanen och Stads-Fiscalen Quiding å Embetes wåg-nar, tillika med Aldermannen och Bisittarne uti Garfware- och

Carduansmakare-Embeterne å ena, och Skomakaren Timan och Sander, å andra sidan widlyftigt anfördt, och både skrift- som munteligen til slut påstått samt edeligen afhörde witsnen in ygat; Collegium hos sig uti öfwerwägande komma låtit. Och hwad först Aldermännens och Bisittarnes wid Slagtare-Embetet gjorde påstående angår, at blifwa hörda och få del, af hwad, som föwelupit, uti den, imellan Herr Rådman och Stads-Fiscalen tillika med Aldermännen och Bisittarne uti Garfware- och Carduansmakare-Embeterne å ena, samt Skomakaren Timan och Sander å andra sidan warande twisten.

Så emedan Herr Rådman och Stads-Fiscalen, så wäl som Aldermännen och Bisittarne uti nybnämnde Embeten förklarar, det de ej haft för ändamål, eller någonsin årna bestrida Slagtare-Embetet, at sälja rå Hudar och Skinn til en hwar, som dem åstundar, och med Embetet där om kan öfwerenskomma; utan endast nödgats anställa Rättegång emot Skomakaren Timan och Sander, för det de, emot särskilte Stadgar och Författningar, skola inlåtit sig, uti desse Embetens lagliga rättigheter, när ringar och handteringar; och denne twist i så måtto, på intet sätt synes röra Slagtare-Embetet eller des rätt; Embetet således icke eller kunnat wisa skäl, som Lagen tydeligen bjuder, til sin begäran, at få kunskap om hwad sig härutinnan tilldragit, och sedan warda hört.

Hwartil kommer at Slagtare-Embetet sluteligen gifwit tillkänna, at det endast gjorde et med Skomakarne Timan och Sander uti det påstående, de afgifwit, men ej yrkat något särskilt Uslag; ty kan Collegium wid så fatta omständigheter, och då Aldermannen samt Bisittarne af Slagtare-Embetet sjelfwe begifwit sig ifrån sin i början gjorda begäran, så at den förfaller; och hwad de nu yrka, bestående i et blott instämmande med Timan och Sander, af sig sjelf, såsom hufwudsakeligit, kommer under Collegii skärskådande, icke anse Slagtare-Embetet för särskild part i detta mål.

Hwad nu Hufwudsaken beträffar; så ehuruwäl Skomakarne Timan och Sander förmäna, at den emot dem, af deras wederparter åberopade Kongl. General-Commerce-Collegii Resolution, af den 25 Octob. 1667, ej skal sträcka sig längre, än at Skomakare-Embetet ej sinne sjelfwa befatta sig med Garfning och Läder-beredning, och at för den orsaken, men ingen annan, dem wore förbudit at köpa rå Hudar och Skinn, men där emot så mycket mindre betagit; at hos Garfware låta sådant bereda, som samma Resolution uttryckeligen skal befästa en sådan Skomakarnes rättig-
het,

Het, genom den Garfvarne ålagde skyldigheten, at icke öfver Taran, ste-
 gra deras arbete för Skomakarne, som hos dem Garfva låta, hwar-
 igenom friheten för Skomakare at köpa Hudar och Skinn, och sedan lå-
 ta dem bereda, skal vara fulleligen styrkt, hwilket at ytterligare uplysa, de
 jämwäl anföra, at wälbemålte Resolution år 1717 skal blifwit häfwen, och
 Skomakarne då återwunnit, den dem från ände rättigheten, at sjelfwa be-
 reda och garfwa Läder, hwilken rättighet skal subsisterat intil des Kongl.
 Maj:ts, uppå Skomakare-Embeterets i underdånighet sökte stadfästelse härå,
 genom nådigt Rescript til Des och Rikens Commerce-Collegium, af den
 11 Decemb. 1771, aflagit Skomakare-Embeteret, at sjelfwe få bereda Hu-
 dar och Skinn; dock utan at friheten dem at köpa, och hos Garfware
 bereda låta, någonsin skal blifwit inifrånkt, utan dem gemensamt med alla
 andra Borgare tillkomma: At wäl för 1731 års Riksdag skal gjordts egennyt-
 tigt försök, at betaga alt Borgerskapet här i Staden, at köpa Tran, Skåls-
 späck och rå Hudar, til des de Embeten, som til sine Werks drifwande
 desse Waror behöfde, först fått sig därmed förse; men at Kongl. Maj:ts
 sådant, uppå Städernes allmänna beswår, i nåder skal uphåttwit, och för-
 klarat sig handel böra vara fri, så för den ena, som den andra Borgaren:
 och uppå en ytterligare gjord ansökning här om, wid 1762 års Riksdag, skal
 lemnat det nådiga swar, at det wore stridande emot all Handels principer,
 at inifrånka handelen med frigifne waror uti wissa så Personers händer,
 hwaraf sammansättningar, ledande til Sälharens skada, wore at befara;
 hwarpå Alderman Westin, uti des emot Timan och Sander gjorde anförans-
 de, skal råkat sjelf gifwa bewis, då han bland annat skal klagat däröfver,
 at Timan och Sander betalt i Dal. 16 öre mera för hwar Hud, än Garf-
 warne hade dem nedtwungit, med mera; Dock alldenstund hwad af Kgl.
 Maj:ts nådiga Resolution på Städernes allmänna beswår wid 1731 och
 1762 års Riksdagar, wil slutas, endast rörer de Handlande, men icke
 Handwerkare, hwilka at drifwa handel, i allmänna Lagen är förbudit:
 och 1717 års Kongl. Resolution är wilkorlig, och då wilkoret at lämna Skor
 och Stöfkor til det utsatte pris, ej kunnat upfyllas, af sig sjelf förfallit,
 hwilket och Skomakare-Embeteret sjelfwe erkänt, då det under den förflut-
 ne långa tiden, ej wågat en sådan föregifwen rättighet utöfwa, utan wände
 sig til Kongl. Maj:ts med underdånig ansökning, om samma Resolutions
 stadfästande, som dem dock blifwit aflagit, hwaremot tydeligen befinnes,
 at Garfware- och Skomakare-Embeterne här i Staden, från äldre tider
 varit skilde från hwarannan, och det sednare alt Garfwande och Barkan-
 de, jämte rå Hudars upköpande betagit; samt at ånskönt, år 1663 uti
Logarf

Bogarfwarnes Privilegier blifwit dispenserat, och Skomakarne, emot deras Revers, at wilja fälla priset, på Sko-arbetet, på prof tillåtits, at till egit behof förfärdiga Läder, uti thesas så kallade Garfvari Håf, sådant likwål den 25 Octob. 1667 af Kongl. General Commerce Collegium uppå Kongl. Maj:ts Egen Nådigste befallning, åter blifwit ändrat, och Skomakare-Embeteret ifrån d. 1 Januarii 1666 förbudit, at garfwa något Läder, och hålla något Garfveri, samt upköpa obarkade och rå Hudar, wid Fyratio Markers böter för hwarje Hud och stycke, samt selsfwe Hudarnes och Lädrets förlust. Kongl. Maj:it wår nu warande Allernådigste Konungs Rescript til Des och Rikens Krigs-Collegium af den 11 December 1771, jämwål tydeligen förmår, det Skomakare-Embeteret, ej kunde tillåtats, at garfwa och tillverka Läder, til deras egne Werkstäders förnödenhet; hwilket desto mindre kan eller bör förtydas därhån, at det endast betager Skomakarne rättigheten, at selsfwa barka och bereda Läder, men ej at låta sådant werkställas hos en eller twänne Garfware, i fall Embeteret, ån kunde upköpa alla tillgängliga rå Hudar och Skinn, samt sådant ej allenast är stridande, emot den nödiga ordning i näringarne, som samtelige Embeterne imellan til deras bestånd, är i akttagen, och wid hwilkens rubbande deras undergång lätteligen beredes; utan ock werkan häraf altid blefwe enghanda, den nemligen at med lika goda skäl, och i samma ändamål, som Timan och Sander, nu förmena och påstå sig, utan Garfwarnes och Carduansmakarnes för fördelande kunna få uphandla, och hos någon Garfware, til sit förarbetande låta bereda alla de Hudar och Skinn, som de i Slagtarehuset eller annorstädes öfwerkomma, kunna de äfwen åska och påstå, at til Hudars desto lättare erhållande, få upköpa Orar och Kreatur, samt låta dem slagta och Köttet försäljas, allenast det skedd hos någon Slagtare, hållt sådant ån närmare instämde med deras ändamål, at få Hudarne och Skinnen, utur närmaste eller första handen. Hwaraf fölghden blefwe den, at så fort Timan och Sander, eller hwem hållt sattes i deras ställe, wunno den styrkan, hwartil lätt utwåg torde gifwas, at de kunde uphandla hela det quantum Orar och Kreatur, som i Staden förtåres, kunde ingen mera slagta, ån den eller de, af desse Entreprenenter Personer, gynnade Slagtare, äfwen som då de dresfwo sin Hud- och Skinn-handel samt beredningen där af, under namn at i deras Werkstäder så mycket uparbetades, til den högd, at föga mera kunde affättas; de öfrige af Garfware Societeten nödwändigst twunges at uphöra med all Läder-beredning, och det så mycket wissare, som desse Personer, under riktad winst på flere särskilte näringsfång i en hand, och under omöjeligheten af bewakande och Controll, kunde

de skaffa sig tillfällen, at undersälja de nämnde Societeter, til des de blifwit aldeles utblottade, och således omsider alla som behöfde Hudar och Skinn, tvingas, at af desse allena sig der tilhandla, huruvida om saken af dem kunde drifwas i den högd, bästa priset sedan wore at förwänta, skulle tiden, som därom lämnat många bewis, snart ådagalägga, men imedlertid blefwo wist, at all nödig ordning Embeterne imellan uphåfdes: många Familier, til Rikets skada, utblottades: Den hållsamma affigten, at befordra alla til sin utkomst och bergning, undergrafdes, och Kongl. Maj:ts samt Kronan stadnade i en ansenlig minskning af sine inkomster: emedan af twänne eller någre så personer, icke kunde utfordras, hwad en mängd förut burit; ty och i stöd, så wäl af högståberopade Kongl. Maj:ts nådigste Rescript, af den 11 Decemb. 1771, som aflår Skomakare-Embeter at tilverka Läder til deras Werkstäders förnödenhet, så gakteligen afwen uphandla rå Hudar och Skinn därtill, så wida de af Skomakarne sjelfwe, utan af sådana, som lärdt handverket, Garfware eller Carduansmakare kunna beredas; som ock Kongl. Maj:ts förwäde Skråordning, af den 27 Junii 1720, 10 Art. 21 S., som förbjuder någon träda i en annans Handwerk, eller betaga honom den skälige winst, som han däraf til sin bergning och sine utfkylders betalande oungängeligen tarfwar: samt änteligen Kongl. General-Commerce-Collegii, på Kongl. Maj:ts nådigste befallning år 1665 utfärdade Resolution, finner Byggnings- och Embets-Collegium, Skomakarne Mäster Timan och Sander ej äga någon rättighet at uphandla rå Hudar och Skinn, at hwarcken sjelfwe hos Garfware och Carduansmakare, eller annorstädes, til sine Werkstäders förnödenhet låta bereda; och at Timan och Sander obehörigen, och emot högst åberopade Kongl. Författningar och Resolutioner, inträngt sig uti Garfware- och Carduansmakare-Embeternes rättigheter, rörelse och nåringar: samt pröfwat därföre, så mycket mera skäligt, som hwarcken öfwer brist på beredde Hudar och Skinn hos Garfware och Carduansmakare, eller dyrhet å dem, kunnat klagas, at enligt sist åberopade förordnande förklara oswan omrörde Trehundrade Sextio nio stycken rå Hudar, och Fyrtio sex stycken Kalf samt twänne Lammskinn, dem Timan och Sander, jämte egit widgående, äro öfwerlygade at hafwa uphandlat, och hwaraf Trehundrade Fyrtio stycken Hudar, Tio Kalf- och Lammskinn nu äro under Garfwarens Mäster Dahlgrens, Ochhundrade Fyra stycken Hudar och Trettio sex stycken Kalfskinn under Carduansmakaren Sandbergs, och Trettio tre stycken Hudar under Carduansmakaren Carl Schiultz wärd, samt Tiugu åtta stycken Hudar hemma hos Timan sjelf, alla förwerkade, och Timan samt Sander desutom skyldige at böta 40 Markor S:mt för hwarje Hud.

B

Wid.

Widkommande åter Garfwaren Dahlgren och Carduansmakarne Schjultz och Sandberg, som desse rå Hudar och Skinn emottagit, at åt Måster Timan bereda; så emedan Kåranderne förbehållit sig, at särskilt tilltala dem, för deras förhållande härutinnan, så låter ock Collegium derwid bero. Afwen som Collegium förbehåller sig, så snart desse Hudar och Skinn, dem Dahlgren, Schjultz och Sandberg til beredning hafwa under händer, blifwa färdige, at utlåta, angående de förtjente arbetslönerne, i sölje hwaras Dahlgren, Schjultz och Sandberg jemwål åligger, at ån widare wid ofwannämde ansvar, wårda ofstaberörde Hudar och Skinn. År och dag, som förr Kristiwit står.

På Collegii wågнар

P. HAMMARLUND,

Collegii Notarius.

Emot förestående Utslag hafwa Skomakarne Måster Gabriel Timan och Fredrich Sander, misnöje i rätten tid tilkänna gifwit; och åligger dem fördenfull, at deras Beswår i detta Mål hos den Ydle Magistraten inlemnna den 8:de uti instundande Junii månad, floctan förr Tolf förmiddagen. Stockholms Stads Byggnings- och Embets-Collegium d. 24 Maji 1773.

På Collegii wågнар

P. HAMMARLUND,

Collegii Not.

Skomakaren Måster Gabriel Timans tillika med Skomakaren Sanders Beswår ofwer Embets- och Byggnings-Collegii Utslag af d. 21 sidst. Maji emellan dem och Stads-Fiscalen Rådman Quiding tillika med Ålbermannen Måster Johan Westin samt Bisittorne uti Garfware- och Carduansmakare-Embeterne.

S. T.

Til Magistraten.

Från den lyckeliga stund, som utrymmet för en laglös tiltagsenhet blef stäckt, den Aristocratiska egenmyndigheten kufwad, och Lagarnes kraft, til Swenska Folkets trygg- och säkerhet återståld, har man lefwat

wat i den säkra förhoppning, at Swenssk Man icke skulle kunna dömas brottslig och förlustig dess Egendom, utan skäl dertill af klar och tydelig Lag, eller at man kunde wisa, at den under tital stads begått sådan gjerning, som någon Auctoriserad samt oförändrad Lag eller Författning förbjuder och med straff belägger.

Med sådan trygghet hafwa underteknade afsidat denna Stadsens Embets- och Byggnings-Collegii Dom och Utslag, uti et derstädes incamine-radt Mål, emellan Stads-Skatts Embetet tillika med Carduans- och Garfware-Embeterne å ena sidan anklagande, samt nedanskrefne å andra sidan Svarande, angående emot oss påstått ansvar och plikt för det wi hos några Slagtare här i Staden köpt et partie rå Hudar och Skinn, och sedan till vårt behof låtit bereda dem hos wisse Garfware och Carduansmakare.

Sedan wi likwäl derstädes fått et Utslag, som emot förmodan ej allenast förklarar oss brottslige och skyldige till flere Tusende daler Smitts böter, utan ock förlustige de köpte Skinnen och Hudarne, som afwen bestiga till en ansenlig Summa, så at wår wälfärd såsom medellöse Handwerks-Mån, derigenom blifwit ställd på yttersta speisen: Skatte wi för en omistelig förmån at hafwa tillträde till et högre Domställe, och at få underställa uplystare Måns skärskådande detta Under-Domarens Beslut.

Saken är till sit sammanhang forteligen sådant. Sedan jag Timan wid de allmänt bekante, till Armeens beklädning, anställte Upphandlings-Auctionerne inropat flere ansenlige Leswerantser af Skor och Stöfkor, och det till et för Kongl. Maj:it och Kronan, lindrigare pris, än någon annan sunnit sig kunna bjuda; såg jag mig genom de upå samma Leswerantser derefter emottagne Contracter, bunden till en skyldighet, som, i anseende till afwen tyret af utbetalande ansenlige Witen, där jag derutinnan skolat brista, fodrade all min omtänka at kunna wärja mig ifrån alla sådana anstötter, hwarigenom jag lätteligen kunnat sättas utur stånd, at med bästa wilja kunna prästeras Leswerantserne, till det lindrige pris som blifwit af mig budit och utfäst.

Mig kunde icke undfalla, at, som tilgången af Läder härstädes, merendels rättar sig efter den wanliga Consumtionen, så skulle desse, inom kort tid inträffade ansenlige Leswerantserne af Sko- och Stöfswel-arbeten, om icke medtaga hela tilgången, likwäl åstadkomma en mer än wanlig efterfrågan eller starkare afsättning.

Jag kunde och borde altså icke, emot dageliga erfarenheten, göra mig säker, at ju icke, wid en sådan starkare efterfrågan, Läder-prisen skulle taga faveur i mer eller mindre mån.

Enär jag derföre å ena sidan öfverwågade huru litet jag kunde göra mig säker för en sådan til befarande stegring i Läder-prisen, och å den andra, huru en sådan händelse skulle blifwa en ibland de swåraste anstötter som kunde sitta mig uti stånd at fullgöra de med mig slutne Contracterne, särdeles som jag hade gjort så lindrige anbud at de icke kunde tåla den aldraringaste förhöjning i Läder-prisen utan min kånbaraste skada om icke totale undergång; så blef för mig ingen ting mera angelägit, än at wara omtänkt på utwäg, huru jag skulle kunna räddas ifrån et sådant öfwenlyck; huru jag måtte kunna fullgöra Contracterne både på usatt tid och til usatt pris om än Läder-handlarna och Garfvarne stegrade Lådet i deras Bodar; och huru jag med någorlunda säkerhet måtte kunna calculera och finna, huruvida jag kunde blifwa i stånd at præstera de omslutne Lesweranserne til betingat pris eller icke.

Men detta såg jag mig icke kunna winna med mindre jag kunde göra en säker uträkning uppå Läder-priset. Om et jämt och oförändradt pris hos Läderhandlare och Garfware, kunde jag, af den anledning som redan sagt är, icke göra mig säker; jag måste således omhugsa mig en mera tillförlätelig grund at calculera uppå.

Dertil fant jag icke något säkrare medel än at sluta med några Slagtare om de hos dem fallande rå Hudar och Skinn, efter et wissit derå stadgat pris; äfwen som med några Garfware och Carduansmakare, om beredningen, således, til en wiss öfwerenskommen penning derföre: En utwäg, som jag gärna hade önskat undwisa i anseende til det dermed förknippade myckna besvär och omsorg, men som i min ställning blef så mycket mera nödwändig, som jag eljest icke ägde någon wisshet och säkerhet om hwad Lådet under tiden kunde komma at kosta, och hwarförutan jag omöjeligen kunde arbeta med någon Calcul, antingen på winst eller förlust.

Så menlös, losslig och oskyldig denna utwägen i mit sinne war, och så äfwen låter anses af hwar och en opartist; ehuru den äfwen i et det lossligaste ändamål blifwit wald och nyttjad; så har man likwäl derutaf gjort sak med mig, och på flere sätt bragt mig i et ganfka kånbart lidande til min Credit och medborgeliga existimation, utom annan orsakad skada och kostnad.

Garfwaren och Aldermannen Herr Westin får nästan icke så snart kunskap derom, at jag upköpt några rå Hudar hos omnämde Slagtare, för än han väcker allarm och ropar detta steget ut för inbrot i Privilegier, wäl förstående i Garfvarnes Privilegier: Han talar för Carduansmakare Embetet, som gör et med honom och bringas in i lika willfarelse: han waktar
imed

imedertid self på tillfälle, at komma öfver någre af mig upköpte rå Hudar, och sedan han kommit under wäder, at et partie sådane Hudar skulle den 3 sidst. April afföras til beredning, ställer han så til, at om möjligt wore, de samna måtte kunna anhållas: til den åndan insinuerar han sig hos Herr Rådmanen och Stads-Fiscalen Quiding, som icke finner betänkeligt at göra honom til wiljes, och som äfwen dertore insinuerer sig med nödig styrka af Uppsyningsmän i förwäg där man wiste at Hudarna skulle passera; dock så, at Herr Rådmanen och Fiscalen, tager sin Station på Källaren Castenhaf och Uppsyningsmännen placeras på Torget utanföre.

Så snart Hudarna, som fördes uppå 2:ne kårer, kommit på Torget, gingo anstalterna i fullbordan med allt det sort och gny af en tillstötdande och öfwer händelsen upmärksam folk mängd, som man lätteligen kan föreställa sig.

Folkets röst och omdöme är wäl icke alltid ofelbart, men som det gjerna följer den naturliga billigheten och rättwisän, och är minst wäldugt, så händes ofta at dess omdöme är ganska wäl afpassadt. När det tillstötte Folket hörde, at Hudarna icke wore illa fångne; at man äfwen för ingen annan ordsak sökte anhålla dem, än at Skomakare, men icke Garfware hade köpt dem i Slagtarhuset; at man wägrade släppa dem ehuru Borgen dertore erboos; at Fiscalen mot min protest, wille låta föra dem til Angiswaren och Wederdelo: men Garfwaren Westin och icke på Fiscals-Contoiret, och så vidare; så begynte Folket at wilja freda Hudarna ifrån Bestagarne och at med dem ryckas om hästarna; dock stannade sortet så snart Herr Rådmanen och Fiscalen låt förstå sig at afstå derifrån och begaf sig dertil, at Hudarna måtte föras til Garfwaren Dahlgren; hwarförinnan icke eller jag hade lust at släppa denna min wälfångna Egendom, som lätteligen kunde förbytas i sämre för bättre, ur händerne.

Sedan nu allt detta war öfwerståndit och quæstionen om stället hwarest Hudarne skulle quarfättas afgjord under bar Himmel, göres Saken anhängig hos denna Stadsens Embets- och Byggnings-Collegium. En Domstol til hwilken Saken rätteligen hörde, men tillika et så lyckeligit Domställe för Westin, at han derstädes wunnit uti allt hwad han sökt och påstådt.

Efter en kort undersökning så wäl angående uphandlingen af desse rå Hudar och deras antal, jämte antalet af dem, som förut upköpte, redan wore under beredning och dels färdige; som angående förloppet med den skedd anhängningen: gjordes genast påstående om en ordenteligare quarstads sätt ning genom detta Collegii besörjande på allt hwad Hudar och Skinn het-

te och mig tillhörde, ware sig råa eller garfswade, helt eller halft beredda, samt at mig och Måster Sander måtte wid ansenligt wite förbjudas, at til des slut i Saken blefwo, uphandla några rå Hudar och Skinn af Slagtare-Embeter.

Wi togo deremot tillflygt til vår öfvertygelse, at wetterligen icke hafwa förbrutit oss emot någon utkommen Lag och Författning: Wi gåfwo desutom wid handen, at jag Timan på Upplandings- Auktionerne inropat Sko och Stöfwel-arbeten för Kongl. Maj:ts och Kronans behof, til en ej mindre Summa än 180000 daler R:mt och det til det nogaste pris som warit möjligit, hwarföre mig aldraminst skulle kunna betagas, at förskaffa mig Läder til det pris, at jag måtte kunna præstera bestwerantserne. Man trodde, at som Kongl. Maj:ts och Kronans höga Rätt härunder berodde, så skulle Fiscealen åtminstone hålla betänkeligit, at deremot lägga något hinder i vägen, eller inståmma i påståendet om Hudarnes vidare qwarstads sättning, men deruppå gjordes icke det ringaste afseende: Herr Rådmannen och Fiscealen gaf endast deruppå det swar, at om jag af oförsigtighet lämnat Kronan bättre pris på arbetet än jag kunde komma ut med, så wore det et fel som borde tillräknas mig sjelf, för hwilket Stadgar och Författningar icke skola böra wika til kränkning af andre Embetens rättigheter i deras nåringar: hwarwid är märkeligit, at då man begärte at Rådmannen och Fiscealen måtte upgifwa de Föro:rdningar som han förmente skola betaga oss, såsom Skomakare, at köpa rå Hudar, och at låta bereda dem hos wederbörande Handwerksmän, seck man icke et enda ord til swar deruppå.

Rådermannen Westin, kom likwål fram med något som skulle betyda det samma, som de så högt påberopade Stadgarne; dock bestod det icke uti annat än, 1:mo Et Kongl. Maj:ts nådige Rescript til des Commerce-Collegium af d. 11 December 1771, hwaruti Kongl. Maj: i nåder förklarar, at den af Skomakarne sökte stadfästelse uppå et Privilegium, som på Konung CARL XII:tes befallning blifwit af des Commerce-Collegium under d. 21 Martii 1717 utfärdadt, hwarigenom ibland annat Skomakarne blifwit tillåtit at sjelfwe få garfwa Läder til egne Wårkståders förnödenhet, icke kunde bewi:jas, men uti hwilket nådiga Rescript friheten at få köpa rå Hudar och låta garfwa icke finnes på minsta sätt widrörd; och 2:do En Copia af en för mera än 100 år sedan gifwen Resolution af då warande Kongl. General Commerce-Collegium, som Westin kallade Garfswarnes Privilegium, men som likwål hwarken blifwit i underdånighet anmält til stadfästelse eller någonsin wunnit Confirmation af Ehronföljande Konungar,
utan

utan tvärt om år 1717 af då Regerande Konung, genom nyfberörde Skomakare-Embeter Privilegium blifwit aldeles uphäfwit och sedan den tiden aldrig uplifwat: En Resolution desutom, som då den läses med förstånd och urskillning, icke förbjudit den tidens Skomakare at köpa up rå Hudar, utan i affeende förnämligast på egen af dem tillgrande barkning och garfning; ty den innehåller uttryckeligen wid slutet, „at Garfwarne icke skulde understå sig fregra deras arbete öfwer Taran, hwarfen för Skomakarsne, eller andra som til husbehof hos dem NB. garfwa låta.

Otiträckeligheten af de skäl som härutas wille dragas, kunna derföre icke annat än falla öf, ehuru ensaldige Handtwerksmän ganska starkt i öagen: Wi trodde öf knapt hafwa af nöden at swara deruppå. Men Westlin behöfde icke andre och bättre skäl, för at göra des påstående så wäl om qwarstad, som sedan i selswa målet, så gällande, at derå fölgde Collegii bifall i alt.

I stället för at få wår wälsfångna och af Fiscalen anhållne Egendom lösgifwen och at sluteligen winna befrielse från Anklagarnes åtal och påstående, dömes icke allenast Hudarna i qwarstad med mera, utan gifwes omsider i selswa Målet et Utslag, som förklarar öf för Förbudsbrytare, som belägger öf med circa 10000 daler R:mts böter, och dömmar öf at mista Hudarna, som i wårde enligt inköp, bestiga til wid påf 9000 daler samma mynt.

Så öförmodade händelser hade snart funnat föra öf på den tankan, at Westlin icke behöft mera, för at winna sin affigt emot öf, än at göra påstående; men wi sökte ej des mindre behålla den öfwertygelsen, at wåre Domare utan at wara intagne af fördomar eller wåld, gjordt ester bästa förstånd och öfwertygelse.

Öfwer alt detta skulle wi dock göra öf selswa den starkaste förbräelse, om wi icke hade gifwit Collegium all den uplysning, som wi funnat åstadkomma; men at wi sådant icke underlätit, wisar noggsamt wår förklaring öfwer Westlins påstående, den wi til undwikande af samma skäls å nyo uprepande här hos fogadt. N:o 2.

Wi hafwe deruti icke allenast ganska omständeligen wisat, at det af Westlin påberopade Kongl. Rescriptet och den gamla samt långesedan förswundne Kongl. General Commerce-Collegii Resolution aldeles icke ligga öf i wågen, utan öf lika tydeligen wisat, at oaktadt all den möda Garfwarne och Carduansmakarne gjordt sig wid Riksdagarne 1731 och 1762 för at kunna utestånga alla andre af Borgerskapet ifrån at få köpa rå Hudar och Skinn,

Skinn, och at göra sig sselfwa til enwäldige Mästare af sådan uphandling, Kongl. Maj:it likwäl i nåder uppå Ståndernas underdåniga tillstyrkande uti Resolutionerne på Stådnernas Allmänna Besvär, förklaradt det rättigheten at köpa rå Hudar, Tran och Skjålspeck, bör wara fri och obehindrad NB. så wäl för den ena Borgaren som den andra; samt at Kongl. Maj:it i nåder tillika förklaradt wara stridande emot all Handelsprincipe, at instränka handel med sådane lösegifne waror uti wissa personers händer (såsom Gorfwarens och Carduansmakares), emedan deraf kunde befaras sammansättningar, som skulle kunna leda til NB. Säljarens skada: hwilken til befarande olägenhet, at den wärdeligen händt Slagtarne af nu warande Gorfware, äfwen det ojäfaktigaste bewis blifwit Collegium för ögonen lagt. Ännu mera Slagtare-Embetet, som ofta slagat öfwer skada och lidande genom slike sammansättningar, har efter erhållnen kundskap om denna hos Collegium anhängige sak, ansedt den så nära röra deras rätt, at de begärt få del af hwad som förelupit, och sluteligen til alla delar instämt i den förklaring som wi afgifwit öfwer Westins påstående; men allt har blifwit utan affeende lemmat.

Den enda merkan som de af oss anförde skäl synes hafwa haft, består deruti, at Collegium icke kunnat med någon styrka för Domslutet betjena sig af de Författningar som Westin återopat, utan at först förklara huru de böra förstås, och sedan understöja förklaringen med ästiltige egne Reflexioner, såsom „hurutebes och i fall Skomakare skulle få köpa rå Hudar och Skinn, „de med lika skäl och för at få denna Wara ur första handen, kunde påstå „få köpa up Dyar och Slagte-kreatur, och såmedelst skaffa sig utiwäg at up- „handla allt det quantum Dyar och Kreatur, som i Staden förtäres: at de „sedermera skulle kunna slå hela Kött-handelen under sig, och låta den drif- „was i wissa Slagtares Namn som de wille gynna. At Slagtare-Embe- „tet såmedelst skulle blifwa ruineradt, och sluteligen ingen mer slagta än den „eller de af Skomakarne gynnade Slagtare: At såmedelst Hud- och Skinn- „handelen skulle komma i Skomakarnes händer: At äfwen då Skomakarne „drefwo beredningen deraf, under namn af behof för deras Werkstäder, til „den högd, at söga mera kunde affättas, så skulle de öfrige af Gorfware- „Embetet tvingas at uphöra med all Läder-beredning: At detta skulle ske på „mycket wissare, som desse Skomakare kunde skaffa sig tillfälle, at undersåt- „ja de nämde Embets-Societeter, til des de blifwit aldeles utblottade: At „äfwen lika wissit wore at all nödig ordning emellan Embeterne skulle uphöra „och många Familier til Rikets skada utblottas, med mera sådant. Refle-

Reflectioner, som i sit wärde lemnade, kunde kanske tålas uti et underdånigt Betänkande til Högsta Magten, om fråga wore om en tilgbrände Lag och Författning i denna Casu, men som icke torde wara tjenlige uti en Underdomares Utslag Parter emellan, efter han bör grunda Dom på gifwen och beskriwne Lag, utan blandning med egna Reflectioner eller med Fantasier, som kunna falla honom in, och ofta möjeligen oriktige och wänskelige, kunde föra honom in i dubier, som icke äga rum, men bringa honom ifrån at inskränka sig innom Lagens ord och innehåll, wid pröfningen af förekommande Mål, och såmedelst gifwa orätt Dom.

Icke wore det swårt för oss at möta desse Reflectioner med andra der emot opponerade Reflectioner, och til äfventyrs äfwen at wisa, huru desse Reflectioner äro orimliga, om icke aldeles öfwerdrisne, där så wore, at skålen til Domslutet skulle hämtas derifrån; men som wi förmodade at Dom äfwen i denna Sag, bör fastas på Lag, och at alt hwad icke kan wisas wara i Lagar och Författningar förbudt, bör anses för tilläteligit och ostraffbart; så lämna wi alla desse Collegii framför Domslutet updragne betänkeligheter, så mycket håldre owidrörde, som de icke låra behöfwa removeras.

Högådle Magistraten, til hwars skärskådande denna Sag nu kommit, är för mycket uplyst, at icke wid första påseendet finna, at decisionen i Målet beror på den simple Frågan: Om och huruvida genom någon Lag eller Författning, som til esterrättelse tjena bör, må wara oss både som Skomakare, och såsom contraherande om Krono-Lesiveranser af Sko-arbeten, betagit, at köpa rå Hudar, och at låta bereda dem til sådan war förnödenhet, eller icke?

Embets- och Byggnings-Collegii Utslag pekar på 3:ne Författningar som skal strida deremot: Den 1:sta är Kongl. Maj:ts Nådige Rescript, til des Commerce-Collegium under d. 11 December 1771, men högstberörde Rescript förbjuder ingen ting annat än garfningen och beredningen; således kan denna Författning icke med skäl anses ligga oss i wägen: Embets- och Byggnings-Collegium har derföre icke eller kunnat nyttja den emot oss, utan at gifwa den en sådan uttydning, at förbudet emot inköpet af rå Hudar skal ligga uti förbudet emot garfningen såsom en derifrån ofstligaktig följd: men detta kan icke blifwa annat än det i sig sself är, nemligen Collegii tanka och des begrep om Lagstiftarens mening, som kan wara aldeles oriktigt; alltså äfwen en lika opålitelig grund, at fasta Dom uppå innan man gjordt sig underrättad, om Lagstiftarens mening så är eller icke. Annat

C

är

är at pröfwa Lagens grund och mening när Casus icke finnes til alla sina omständigheter i Lag beskrifwen och ingen annan utväg är, än at döma em Saken ex analogia legis, och annat at lägga til eller taga något ifrån: det förra är Domaren lemnadt, det sednare icke.

Alla Laaklofe äro derom ense, at hwad i Lag icke finnes förbudt, bör hållas för tilläteligt: Blotta fundera förnuftet medgiffwer äfwen at, Förbudsbrott icke kan subsistera, utan existerande Förbud: et sådant Förbud måste finnas i Lagens ord: det måste vara expreffyt och så tydeligt, at man kan förstå om man bryter deremot eller icke: det måste ändteligen vara så uttryckeligen gifwit, at icke Domaren måtte kunna sria eller fålla efter behag och godtycke sino.

Således kan ingen ting vara mera klart, mera ostridigt och påtageligt, än, at mer högstberöfde Kongl. Rescript, såsom hwaruti icke finnes minsta ord eller teki til sådant förbud, som sagt är, blifwit, mot of mindre wäl nyttjadt och applicerad.

Den 2:dra Författningen är 1720 års Kongl. Strå-Förordning och 10 Art. 21 §. Men äfwen denna Författning förbjuder icke Skomakare eller någon annan at köpa rå Hudar; den återopade 21 §. förmår endast, at ingen må tråda i en annans Handtwärk, eller bruka annat til Salu, än honom wid sit Embete är tilläteligt; således och emedan wi hwarfen befattadt of med någon barkning och beredning, såsom hwaruti Garfvarnes Handtwärk egenteligen består, eller til Salu hållit något barkat Läder, utan blott köpt rå Hudar och til wårt behof låtit Garfware bereda dem, hwilket långt ifrån at vara genom denna eller någon annan författning förbudt, twårt om är, genom 2:ne sarskildta Resolutioner på Städernas Allmänna Besvär, en allom öppen lämnad rättighet: Så hoppas wi icke sela, då wi påsta, at ock Collegium mistagit sig uti tillämpningen af denna Författning. Et mistag, som likwäl aldrig bordt kunna hånda, och som går of så mycket närmare, som wi weta med of sselfve, at wi aldrig hade köpt någon enda rå Hud eller Skinn, om wi haft of bekant något Laga Förbud deremot, eller kunnat finna något sådant i utkomne eller of eljest kunnige Lagar och Författningar. Wi måste då åtminstone bordt få njuta den rättwisän, at icke utan skäl af klar och tydelig Lag blifwa förklarade för Förbuds-brytare och såsom sadane straffade.

Den 3dje och i ordningen sidssta är Kongl. General Commerce, Collegii Resolution af år 1665. För at kunna betjena sig af denna urgamla Resolution, til hwilken näppeligen et trovärdigt Original ens lærer kunna framtes, och wid hwilken Resolution desutom förekommer: 1) At den genom 1717 års Kongl. Resolution för Skomakare-Embeter aldeles uphördt och sedan den tiden icke vidare blifwit uplifwad, än at Garfvarne blifwit bibehållne wid garfningen och beredningen, utan at Skomakarne måtte sig dermed befatta. 2) At Garfvarne, ehuru de åberopa sig denna Resolutionen, såsom et sig tillhörigt Privilegium, likwål sedan det år 1717 blef uphäfwit, aldrig sökt någon förnyelse derutaf, än mindre derå wunnit någon Confirmation af Thronföljande Konungar och wid de förändringar, som timadt i Regerings-sättet. 3) At äfwen derföre denna Resolution hwarcken af Konungar eller Ständer blifwit ratificerad, än mindre til någon Norme och esterrättelse promulgerad, utan gömd under lås och nyckel uti Garfvarnes Ekra-Låda; hwarföre wi icke ens wetat at någon sådan Resolution warit til, fast mindre kändt des innehåll: och ändteligen 4) At sådane Stadgar och Författningar sedan den tiden utkommit, som emot Garfvarnes och Karduanmakarnes gjorde försök, at hindra annat Folk ifrån at köpa rå Hudar och Skinn, förklara, at sådant må wara hwarjom och enom fritt och obehindradt; endast och allenast med det undantag, at icke andra måtte få drifwa handel med sådane upköpte Hudar, än de, som dertil wore berättigade; lærer Collegium i conformite med Welins inwändning hafwa förklaradt, at desse Stadgar endast röra de Handlande, men icke Handwärfkare.

En sådan Förklaring torde då sunnits lika så nödig, som uttydningen uppå de 2:ne förstnämnde författningar, om wi skulle kunna dömmas och straffas såsom förbudsbrutare. Men ehuru wi så egenteligen icke behöfwa utur desse Stadgar hämta något skäl til vårt rättmätiga förswar, utan mera til öfwerflöd och derpå beropadt; så kan likwål icke wara öf aldeles indifferent huru de tydas, sedan wi sedt det som derpå fölgt.

Orden i bägge Resolutionerne äro ganska klara; i den förra eller 1731 års Resolution lyda orden uti Ingressen af 16 S. sålunda: Såsom NB. ingen af Borgerskapet här i Stockholm, (står icke, ingen af de Handlande) skal få NB. köpa Tran, Skjälspäck och rå Hudar, innan Embeten som dem til deras Werks bedrifwande behöfwa, fått sig dermed förse; och åter wid slutet: Alltså är Kongl. Majests nådiga wil-

ja, at en sådan Handel må så wäl för NB. den ena Borgaren som den andra wara fri och obehindrad.

Lika så tydelig är 1762 års Resolution i 24 S. Man bör allenast derwid märka, at den är gifwen uppå desse Embetens ansökning, icke om en total ändring uti 16 S. af nyhberörde 1731 års Resolution, utan allenast om en sådan förklaring deröfwer, at ej en hwar, utan åtskilnad, må äga frihet köpa up rå Hudar och NB. dermed Handel drifwa: Och som ansökningen således icke gått ut uppå, at rubba den frihet at köpa rå Hudar och Skinn, som genom 1731 års Resolution blifwit lämnadt fri och obehindrad, så wäl för den ena Borgaren som för den andra; så har Kongl. Maj:t i nåder aflagit denna ansökningen om Förklaring, såsom onödig, på den grund, at den rättigheten at drifwa handelen med upköpte rå Hudar icke kan eller bör falla i obehörige Personers händer, då, så häruti som all annan Handels-rörelse wiff ordning bör i akt tagas.

Wi begripe derföre icke huru Collegium Kunnat göra så litet afseende på desse Resolutioner, som så ganska tydeligen utmärka och utstaka skillnaden emellan rättigheten at få köpa rå Hudar, och den, at så drifwa handel med sådana upköpte Hudar, som med så ganska klara ord förmå, at den förre bör wara fri och obehindrad så wäl för den ena Borgaren som för den andra, och den senare egentligen tilhöra dem, som efter Handels-ordningarne äro dertill berättigade: Och ändteligen, som icke allenast med de orden uti Ingressen: Ingen af Borgerkapet, nog tydeligen utmärkt, at så wäl Handtwärkare som Handlande äro deruti begrepne; utan ock, med de deremot swarande orden wid slutet: Den ene Borgaren så wäl som den andra, ännu tydeligare gifwit at förstå, at Handtwärkare ej mindre än Handlande äga rättighet, at köpa rå Hudar och Skinn.

Ehuru altså icke annat kan än gå of rått nära til sinnes, at Collegium såldt en så hård Dom öfwer of, så tilfredsställer of dock ganska mycket, at ingen af de emot of åberopade Förfatningar gifwa ringaste styrka åt Collegii Domslut. Ännu mera tilfredsställande skulle det blifwa för of, om wi förmått lägga sådant med den styrka och tydelighet å dagga, at äfwen Högädle Magistraten deraf kan finna i hwad märklig mon of för nära sstedt genom ofstånämde Embets- och Byggnings-Collegii åtgärd, såsom Domare, i denna Sak.

Vi kunne icke twifla derom, at Högädle Magistraten, af hwad i ödmjukhet ann å lt blifwit, uplyst finner, at något behörigen auctoriserade Förbud icke subliterar, som betager of såsom Skomakare, mer än alla andra Handwerkare och Borgare, at få köpa rå Hudar och Skinn, då wi dermed icke drifwa handel, utan til wåra Werkstäders förnödenhet, låta barka, garfwa och bereda dem hos wederbörande Handwerksmän: derföre göra wi of äfwen fullt försäkrade derom, at of sker den rätt och rättwisa, som fredar wår trygg- och säkerhet, såsom obrottslige och saklöse Medborgare. Men om man ock, för et ögnablick skulle göra sig den förreställning, at wi, betraktade såsom Skomakare, hafwa Författningarne emot of: Hwad skulle wål äfwen då deraf kunna följa i den belågenhet wi såsom Contrahenter med Kongl. Maj:t och Kronan om Sko- och Stöf- wel-arbeten äro at anse.

Denna fråga är mycket lätt beswarad.

Då man tager för fast, hwad äfwen Garfwarne och Carduansmä-
karne icke wågat bestrida, at nemligen hwar Man äger frihet, at til sit
husbehof köpa rå Hudar och Skinn och låta dem barka och bereda; så
kan ju aldraminst upkomma något twifwelsmål derom, at ju Kongl. Maj:t
och Kronan innehafwer samma rättighet. Äger nu Kongl. Maj:t och Kro-
nan at til sine behof af Sko- och Stöf- arbeten förskaffa sig det dertil
erforderliga Läder til lindrigaste pris, och at til den ändan köpa up rå
Hudar och Skinn samt låta dem bereda: så måste ock den eller de, med
hwillka Kongl. Maj:t och Kronan slutadt och betingadt om sådant arbetes
lefwererande äga en lika obehindrad frihet; ty som Kongl. Maj:t och Kro-
nan söker det lindrigaste priset, så måste ock den med hwillken derom blif-
wit betingat, få nyttja de medel, som sig dertil foga, och hwaraf Kongl.
Maj:t och Kronan eljes kunde sig betjena. Derföre ock, wid de tillfällen
då någon sådan Person blifwit af Handwerks- eller Handels- Societeter
med biträde af Fiscals-Emberet antastad och tiltald för sådane upköp af
Waror, hwaritil den, såsom Privat Person, icke warit efter Författning-
arne berättigad, och äfwen derföre uti alla Instantierne ansedd med böter
och at mista Warorna, har Kongl. Maj:t i nåder tagit densamma uti
beskydd, friat honom ifrån Böterna, återgifwit honom de Confiscerade
Warorna, och förklaradt huru det icke kunde betagas honom såsom Con-
trahent med Kronan, at förskaffa sig Warorna til lindrigaste pris; hwar-
om äfwen til efterdöme tjenar Kongl. Maj:ts i början af detta år utfär-
dade Nådiga Resolution, emellan Borås-Handlaren Hall och Lärfskrå-
mare- Societeten.

Alltså, och om annat skäl icke varit, hade det förmodeligen ålegat Embets- och Byggnings-Collegium at med mera varsamhet handtera denna Sak, än at utan afseende åsiven på Kongl. Maj:ts och Kronans beroende Rätt derunder, at jag icke måtte genom elaga hinder, sättas utur stånd, at kunna præsiera de Leswerantser, som med mig Timan til lindrigaste pris betingade blifwit, ej allenast skrida dertill, at afhända mig Huddarna, så beredde som oberedde, genom qwarstads-sättning, utan hwad wårre år, dömma mig at aldeles mista dem, och derofwanuppå i böter erlägga mer än jag åger. Warande ej mindre eftertänkeligit i anseende til Stads-Fiscalen Qwiding, som ofelbart har sig bekant högstberörde Kongl. Maj:ts nådige Resolution, emedan han åsiven uti Saken med nyfnämde Borås-Handlande, biträdt Lärsteframmars-Societeten, likwål kunnat hafwa den utlåtelsen emot mig, at om jag lämnadt Kongl. Maj:it och Kronan bättre pris än jag kunde komma ut med, på annat sätt, än at genom upköp af rå Hudar förskaffa mig Ljudet til lindrigaste pris, så wore det et fel af mig, med mera; och at han i öfrigit gjordt et med Garfwarne och Carduansmakarne i påståenden.

Afseendet med desse anmärkningar lårer den Högådle Magistraten utan swårighet finna: Wi wilja dermed säga så mycket, at om och i förmågo af någon Författning, som til efterwärtelse tjena bör, of wore betagit såsom Skomakare at köpa rå Hudar och Skinn, så skulle dock densamma til sin werkan emot of uphöra, i anseende til de Leswerantser hwarom Contracter med Kongl. Maj:it och Kronan blifwit slutne.

Under tyngden af det hårda Domslut, som ej des mindre emot of utfallit uti Embets- och Byggnings-Collegio, och under ömaste känning af det lidande, som utan Sak of öfwerkommit, öfwerlämne wi alltså samma Utslag til et gunst-rättwist skärskådande med den fullkomliga tillförsigt, at deruti winna den Lagliga rättelse, som befriar of både från brott och straff. Wi utbedje endast sluteligen, at icke obenågit må anses, det wi til åsweyntys mera omständeligen lagt detta Mål i dagen, än nödigt warit för uplysta ögon.

Framhårdar med största wördnad

Den Högådle Magistratens

ödmjukaste tjenare
GABRIEL TIMAN. FREDR. SANDER.
Slag

**Slagtare-Embetsets här i Staden Besvär öfwer förestående
 Embets- och Byggnings-Collegii Utslag af d. 21 Maji, så widt som
 samma Utslag rörer bemålte Embetes rätt.**

S. T.

Til Magistraten.

Uti et hos denne Stadsens Embets- och Byggnings-Collegium incami-
 nerat mål, imellan Stads-Jiseals-Embetet tillika med Carduans- och
 Garfware-Embeterne å ena sidan, och Skomakarne Mästarne Ti-
 man och Sander å den andra; hwilka sednare blifwit tiltalade för det de
 köpt rå Hudar och Skinn i Slagtare-Husen, och sluteligen genom Utslag
 den 21 sifstledne Maji blifwit fälde til Förbuds-brotts böter och at mista
 de upköpte Hudarne, har Slagtare-Embetet under påstående Action be-
 gärt blifwa hördt och få del af hwad däruti förelupit, emedan denne sak
 syntes röra des rätt i det affeende, at då man sökte betaga Skoma-
 kare at handla rå Hudar af Slagtare-Embetet, sökte man äfwen at
 lägga twång uppå Embetet i anseende til afslättningen på denna Wa-
 ra, med mera.

Icke desto mindre fortsattes Actionen; och när den ändteligen war
 så wida slutet, at dag war utfatt, å hwilken de sistnämnde skulle infom-
 ma med sit påstående, och Skomakarne Timan och Sander at sig där-
 öfwer förklara; lät Collegium några dagar förut tilstålla Embetet en af
 Garfware och Carduansmakarne ingifwen Skrift, uti hwilken de under
 föregifwande at icke wilja hindra Embetet at sälja Hudar och Skinn til
 hwem som behaggar, aldeles bestrida, at denne Sak på minsta sätt rör-
 de Embetets rätt, samt at Embetet således icke borde få del af hwad
 i Saken med Timan och Sander förelupit. Uti Communications Resolu-
 tionen på denna Skrift war Embetet antydt, at fordersammast återstålla
 den samma utan annan rättighet än at blott få den genomläsa.

Imedertid, och som Embetet hade förnummit at Actionen fortsattes
 utan at Embetet erhöit något swar på des begäran, så förskaffade Embet-
 tet sig tillfälle at så läsa de i denne Sak hållne, och af Timan utlöste
 Protocoller, hwarigenom Embetet want samma ändamål, nemligen kun-
 skap om hwad i Saken förelupit.

Den

Den första Rättegångs-dagen efter det Embetet hade fått del af nyssberörde Embetens Skrift, war den dagen, på hwilken, som redan sagt är, Garfware och Carduansmakarne tillika med Fiscalen skulle göra deras påstående, och Skomakarne Timan och Sander afgifwa sin Förklaring däröfwer, som ock skedde. För at därför icke göra uppehåll i Sakens aflutande, anmodade Embetet Herr Hof-Secreteraren Rydman, som å Timans och Sanders wagnar afgaf muntelig Förklaring öfwer meranämnde Embetens och Fiscalens påstående, at återställa ofta berörde Skrift, och därwid icke allenast gifwa wid handen, at Embetet redan hade erhållit tillräckelig kunskap om hwad i denna sak förelupit, så at Embetet icke widare behöfde söka få del däraf, utan ock förklara, det Embetet til alla delar instämde i Timans och Sanders Förklaring angående deras obehindrade rättighet, at handla på Hudar och Skinn hos Slagtars Embetet.

Emot förmodan har likwål Embetet af det såide Utslaget fått inhämta, at Collegium icke på minsta sätt welat göra något affeende däruppå, eller anse Embetet för särskilt part i detta mål.

Collegium har tagit förnämligaste anledningen därtill därutaf, at Fiscalen så wål som Garfwarne och Carduansmakarne förklarat, at de hwarken bestridt, eller någonsin äna bestrida Slagtars Embetet at sälja rå Hudar och Skinn til en hwar, som dem ästundar, undantagande til Skomakarne; i anseende därtill har Collegium ansedt denna sak ej på något sätt röra Slagtars Embetet eller deras rätt. Til detta har ock Collegium lagt den omständigheten, at Embetet icke begårt särskilt Utslag öfwer des begåran, at få del af hwad i Saken förelupit för at kunna wis sa huru icke skal kunna skäligen förmenas någon, at med Embetet sluta handel om rå Hudar och Skinn.

Slagtars Embetet, som närmare inser fölgher af denna Saks änderteliga utgång, än at det skulle kunna låta intala sig til öfwertrygelse at den icke på något sätt rörer Embetet eller des rätt, måste därför finna sig föranlätit, at så wål uti detta Preliminare, som uti Utslaget i sjelfwa Hufvudmålet söka en sådan rättelse, som Embetets rätt och angelägenhet kräfwer och med Lag kan bestå.

Det lär icke wara swårt at finna, huru den, under och genom denna emot Timan och Sander anstälte Action yppade Fråga: Om och huru

huru wida dem, såsom Skomakare, må wåra tillåteligit, at handla rå Hudar och Skinn af Slagtare-Embeter, eller icke? afwen så nära, om icke ännu närmare måste röra Embetet och des rätt, som deras.

Om någon gång i werlden skulle kunna handa, at man låt förbjuda alla människor at köpa rå Hudar och Skinn hos Slagtare-Embeter, utom Garfware och Carduansmakare: Hwad förmon skulle wål då Slagtare åga af den å andra sidan så högt medgifne friheten, at så sälja til en och hwar, som Hudar åstundar? Skulle icke et sådant Förbud göra dem den friheten onyttig, at så sälja til alla som wisja och kunna köpa? Skulle altså afwen icke et sådant Förbud blifwa dem förfångeligit? Skulle icke alla de Hudar och Skinn, som icke blefwo köpte af Garfware och Carduansmakare, blifwa dem til last? Wore wål då annat än lösa ord utan werkan och betydelse, at Slagtarne åga sälja Hudar och Skinn til eho som åstundar? När hwar och en som åstundar, icke får köpa, så måste ju den Slagtarne medgifne rättigheten at sälja til alla, icke kunna gagnas, utan til sin werkan föwlor sig i samma mon, som flere eller färre blefwo förbudne at handla med Slagtarne. Alltså och som en Säljares förmon beror uppå, at kunna afsätta sina Waror; en mer eller mindre afsättning åter, ankommer uppå flere eller färre Köpare; så måste ju däraf otrungit följa, at det försök, som blifwit gjordt, at för Slagtare-Embeter minska antalet af Köpare och afnåmare, angår Embetet och rörer des rätt, man måtte än aldrig så mycket betyga och förklara, at man icke wil hindra Embetet, at sälja sin Wara til eho som åstundar.

Detta torde göra tilfyllest, för at därmed wisja och uplysa at denna Sak rördt och rörer Embetet och des rätt.

At Collegium icke welat finna detta, utan förklarar, at den ej på något sätt angår Embetet, förekommer altså Embetet nog besynnerligit.

Uti Domslutet, eller rättare sagt, frammanföre Domslutet, där Collegium upställer en hel långd af skadeliga följder och oredor som kunna inträffa, om det skulle tillåtas Skomakare, at hos Embetet handla rå Hudar, finner likwål Collegium, at den af Skomakarne påstådde rättighet at köpa up rå Hudar i Slagtare-Husen, rörer Embetet så ganska nära, at både Embetets bestånd och hela wålfärd beror där under: och

ändå stänger Collegium Embetet ut, och admitterar det icke at åga ord i denna sak.

Collegium finner, at Skomakarne med lifa goda skal kunna påstå och åska få upköpa Drar och Slagt-Kreatur, samt låta dem slagta, och Köttet förfälja, allenast det skedde hos någon Slagtare; at fölghden där af skulle blifwa den, at så fort Timan och Sander, eller andre Skomakare wunno den styrkan, at de kunde uphandla hela det quantum Drar och Kreatur, som i Staden förtåres, skulle ingen mer kunna slagta, än den eller de Personer af Slagtare-Embetet, som desse gynnade; och så vidare. Sådane skadelige och farlige fölghder til Embetets förderf och undergång, som aldrig kunnat falla Embetet i tankarne, finner och infer Collegium, såsom begäfrat med uplystare ögon; på grund därutaf, jämte flere skal, dömes åfwen Timan och Sander efter de emot dem gjorde påståenden; och ändå heter det i Utslaget, at Saken NB. ej på något sätt rörer Embetet och des rätt, och således icke eller är berättigat at ansingen få del af hwad i saken förelupit, eller at åga talan.

Det skulle likwål tyckas, at, då sådane omständigheter, sådane hifseliga och Embetets wälfärd hotande aspecter föllo Collegium i ögonen, Collegium haft mycken anledning at inkalla Embetet för at taga wara på des i fara stående rätt och säkerhet, om än Embetet sjelf icke hade begärt at komma in i denna sak. Embetet hade då fått tillfälle at wisfa, det någon sådan fara ej war å färde, eller någonsin til befruktande: Collegium hade ock kunnat därigenom blifwa uplyst om obehörigheten af så beskaffade föreställningar och rationes dubitandi, innan de instuttit i Domslutet.

Hwad åter angår, at Embetet icke åskat Utslag på des begäran, at få del af hwad i Saken förelupit, så kan ingen ting wara mera naturligt til sin fölgh, än at, sedan wi wunnit det, som nedanskrefne å Embetes wagnar hos Collegium hade sökt, ehuru icke ifrån Collegii hand, så behöfde wi icke vidare däröf anhölla hos Collegium; På den grund åskades icke något Utslag däröfwer; den kunskap som wi hade förskaffat oss om hwad som i Saken förelupit, kunde ingen dödelig taga ifrån oss; wi ansågo därför endast för skyldighet at gifwa Collegium wid handen, at wi wore så tillräckeligen underrättade om Sakens förlopp och ställning i Collegio, at wi icke tillrånge beswåra Collegium däröf. Men at wi
där

Därföre icke begifwit of ifrån den rättigheten, at få andra hwad wi i anseende til wår och Embetets genom denna Sak widrörde rätt, kunde finna nödigt, märkes noggsamt däraf, at på Embetets wagnar blifwit förklarar, det Embetet, på sätt, som här ofwan sagt blifwit, instämde med den af Timan och Sander afgifne Förklaring.

Således försäkrade, at Slagtare-Embetet icke skäligen kan wägras at åga talan i denne Sak, så widt som des rätt därunder kan bero; begifwa wi of til Utslaget i selswa målet.

Wi hafwe med all eftertänka genomläst så wål selswa Domslutet, som de Författningar, uppå hwilka det skal blifwit grundat, och i för mågo af hwilka Collegium ej allenast förklarar Timan och Sander så som Ledamöter af Stomatikare-Embetet, oberättigade at handla med Slagtare-Embetet om rå Hudar och Skinn, utan åfwen dömt til böter, för det de skola öfwerträdt de Förbud däremot, som samma Författningar skola innehålla, åfwen som at mista de uphandlade Hudarne.

Med ej mindre sorgfällighet hafwa wi gjordt of underrättade om alla de skäl, som däremot å Timans och Sanders sida förekomma, och hwilka de dels uti sin Förklaring hos Embets-Collegium anfördt, och dels uti sine Besvär hos Högådle Magistraten, som wi sått tilfälle genomläsa, innan de blifwit ingifne, mera omständeligen utbredt. Wi hafwa där af funnit, huru alla de skäl, som uti frågan om deras rätt och frihet at up handla rå Hudar och Skinn, skulle kunna af Embetet anföras til winnande af en rättwis ändring i Utslaget, äro därstädes med så mycken tydelighet förestälte, at Embetet något widare icke kan lägga där til, utom den enda omständigheten, at Embetet flere resor warit i förlågenhet med sine warer af rå Hudar och Skinn, dels i brist af tillräckelig affättning, och dels at Garfware och Carduansmakare, som merendels warit Embetets endaste afnämare här i Stockholm, gjordt sådana misbud, som icke utan kånbar skada och förlust kunnat antagas. Ut för sådan orsak skul, och som desse bägge Embeters Mästare, i anseende til felande andre tillräckelige Köpare, genom sammansättningar sökt tvinga prisen til så lågt, som dem behagat, åtfällige af Slagtare-Embeters Ledamöter flere resor blifwit nödtwungne at söka affättning på Hudar och Skinn å andra orter i Riket. Och ändteligen at Embetets bekymmer i denna saken således ännu mera skulle ökas, om Stomatikare-Embeters Ledamöter mer än alla andra skulle stå

ställas i det tvång, at icke få handla med Slagtare-Embete; ty, ehuru Embetet icke kan göra sig hopp om någon särdeles affättning genom Skomakarnes uphandling; ty hvad den af Timan gjorde uphandling widkommer, är den aldeles tilfällig, och flyter ifrån den angelägenhet, hvaruti han, medelst sig åtagne flere Krono-lestveranser blifwit försatt, at i anseende til de utfäste mera lindrige pris, än någon annan kunnat bjuda, förskaffa sig Lådet til lägsta möjliga pris; så kunde likväl Embetet wid sådana eller dylika tilfällen känna någon lättning.

Utom desse skäl eller Considerationer kunde wäl ännu flera tilläggas, men för at undwika widlyftighet, går Embetet sådant alt förbi, och beropar sig för öfrigt uppå det som Timan och Sander uti sine Beswår andragit, och Högådle Magistratens skärskådande och pröfning underställt, och gör sig i anledning därutaf fullkommeligen försäkrat om en rättwis ånbring i det öfverklagade Utslaget.

Framhärde med wördnad och högaktning

Högådle Magistratens

Edmunkaste tjenare

WILH. DJURBERG. LARS KINMARK. OLOF HEDENDAHL.

OLOF BJÖRKLUND. GABRIEL NORSTRÖM.

